

การเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการกิจกรรมปั้น

มันดาลา ชุด “Mediclaytion”

Holistic Well-being Promotion for Early Childhood by Using Mandala Molding Activity Package “Mediclaytion”

ณัฐนิชา มณีพฤษัก¹, อินทิรา พรหมพันธุ์² และ พชร วงษ์ชัยวรรณ³

Natnicha Maneephruk¹, Intira Phrompan² and Pachara Wongchaiwan³

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

² คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹ Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

² Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

³ Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ³pachara@aru.ac.th

Received September 26, 2024; Revised December 11, 2024; Accepted December 16, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclaytion” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย และ 2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclaytion” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 จากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถม จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการปั้น แบบประเมินสุขภาวะขณะทำกิจกรรม แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจสำหรับนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1. กิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclaytion” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมดาวเคราะห์ดวงน้อย 2) กิจกรรมดาวเสาร์เปล่งประกาย และ 3) กิจกรรมดวงอาทิตย์ยิ้มแฉ่ง โดยมีกระบวนการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสำรวจและ

สร้างแรงบันดาลใจ 2) ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน และ 3) ขั้นสรุปและถ่ายทอดเรื่องราว 2. ผลจากการทดลองใช้ชุดกิจกรรม พบว่า ผู้เรียนมีผลการประเมินสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาวะด้านจิตใจ (ร้อยละ 93.33) สุขภาวะด้านร่างกาย (ร้อยละ 82.22) สุขภาวะสติปัญญา (ร้อยละ 76.65) และสุขภาวะด้านสังคม (ร้อยละ 77.80) ตามลำดับ ผู้เรียนมีสมาธิในการทำงาน สามารถสร้างผลงานศิลปะตามความคิดจินตนาการของตนเอง มีความสุข เพลิดเพลิน รู้สึกพอใจและภูมิใจในตนเองและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย; มันทาลา; กิจกรรมการปั้น; สุขภาวะ

Abstract

This evaluative research aims to 1) develop a Mandala Molding activity package of “Mediclaytion” to promote holistic well-being for Early Childhood 2) study the effect of using a Mandala Molding activity package of “Mediclaytion”. This research used research and development (R&D) methods. The sample group were 5 students who were studying in kindergarten 3 from Chulalongkorn University Demonstration School. The research instruments consisted of molding activity plans, students’s well-being observation form while participating in activity and students interview form. The quantitative data were analyzed using percentage and mean, while the qualitative data were analyzed by content analysis.

The results of this research showed 1. Mandala molding activity package of “Mediclaytion” consisted of 3 molding activity: 1) Make a little Planet 2) Make shiny star and 3) Make a smiley sun, The process of the activity consisted of 3 steps as follows: Step 1: Explore and inspire, Step 2: Create and Step 3: Summarize 2. The result of the assessment found that students who participated in the activity had well-being assessment in 4 areas, including mental well-being at a very high level at 93.33 percent, physical well-being at 82.22 percent, intellectual well-being at 76.65 percent and social well-being at 77.80 percent. Students can concentrate on their work, and they were create artwork according to their own imagination. They had enjoyment and were satisfied with the work they created on their own, and were able to work with others.

Keywords: Early Childhood; Mandala; Molding Activity; Well-being

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี รวมถึงการพัฒนาสุขภาพของเด็กปฐมวัยให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมีจุดเน้นในการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย คือ “การพัฒนากลุ่มเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ” (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017)

การจัดการศึกษาปฐมวัย ภายใต้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มุ่งส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาทุกด้านอย่างครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจอย่างมีคุณภาพ ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสุขและเหมาะสมตามวัย (Ministry of education, 2003) จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่า กิจกรรมการปั้นนับเป็นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่สามารถเสริมสร้างสุขภาพที่ดี ให้แก่เด็กปฐมวัย เนื่องจากการปั้นเป็นกิจกรรมที่มีกระบวนการที่สามารถเสริมสร้างสุขภาพและพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวม รวมถึงสามารถเสริมสร้างการรับรู้ด้านสุนทรียะให้กับเด็กปฐมวัย ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้รู้สึกผ่อนคลาย ทำให้จิตใจสงบ ผีกรการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ช่วยฝึกสมาธิ ทำให้เด็กสามารถนั่งและจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำได้นานขึ้น (Nantalad, 2017) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Kamparak et al. (2019) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการปั้นสร้างสรรค์ ผลวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการปั้นสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นทั้งในด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อเกิดจากการทำซ้ำ ซึ่งกิจกรรมการปั้นสร้างสรรค์ถือเป็นพื้นฐานสำคัญของเด็กปฐมวัย

มันดาลาเป็นตัวแทนของวงกลม ศูนย์กลาง และความสมบูรณ์ การวาดมันดาลาเกี่ยวข้องกับการเริ่มต้นจากจุดศูนย์กลางแล้วจึงขยายออกไปจนครอบคลุมวงกลมทั้งหมด ซึ่งถือเป็นแนวทางในการสร้างสมาธิเพื่อการผ่อนคลาย ปลดปล่อย และการฟื้นฟู (Mengqin et al., 2024) มันดาลาจึงถูกนำมาใช้กับคนทุกวัยตั้งแต่เด็กอนุบาลจนถึงผู้ใหญ่ ผลของการวาดมันดาลาทำให้เกิดความผ่อนคลาย ความสงบ สมาธิ และการตระหนักรู้ในตนเอง (Khayankij, 2016) ปัจจุบันการจัดกิจกรรมมันดาลาส่วนใหญ่มักจะอยู่ในรูปแบบของการวาดภาพระบายสีเป็นส่วนใหญ่ จากการศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะที่ผสมผสานด้วยหลักการมันดาลา พบว่า กิจกรรมการปั้นและมันดาลามีคุณค่าต่อเด็กปฐมวัยสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในด้านการเสริมสร้างพัฒนาการและสุขภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Filatova & Petrishcheva (2017) ที่พบว่า มันดาลาช่วยเสริมสร้างความมั่นใจ และรักษาเสถียรภาพของสภาวะทาง

อารมณ์ของเด็กปฐมวัย ช่วยให้เด็กเกิดความผ่อนคลาย มีสติ ช่วยในการควบคุมอารมณ์ ช่วยสร้างจุดสนใจ ช่วยการรับรู้ทางความรู้สึกได้ดีขึ้น ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของมือ ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีความสุข และลดความวิตกกังวล ดังนั้น มันทาลาจึงมีความเหมาะสมและสามารถนำมาใช้เป็นกิจกรรมศิลปะที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาวะให้กับเด็กปฐมวัย

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการพัฒนาและศึกษาผลการใช้กิจกรรมการปั้นมันทาลา ชุด “Mediclaytion” ซึ่งเป็นชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นตามหลักการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย และผสมผสานเข้ากับหลักการมันทาลา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมของเด็กปฐมวัย ตลอดจนเพื่อให้ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ศิลปะและนำไปสู่การเสริมสร้างสุขภาวะและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัยให้สามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีสุขภาวะที่ดี และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการปั้นมันทาลาชุด “Mediclaytion” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการปั้นมันทาลาชุด “Mediclaytion” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย

การทบทวนวรรณกรรม

1. **แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะ** (Well-being) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1986) หรือ WHO กล่าวถึงสุขภาวะองค์รวมหรือสุขภาพว่าหมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สังคม และจิตใจประกอบกัน สอดคล้องกับ National Health Commission Office (2550) กล่าวว่า สุขภาวะคือ ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา ทางสังคม ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นองค์รวม

การประเมินสุขภาวะ การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินสุขภาวะเพื่อนำมาวัดประกอบด้วย หลักการ วิธีการ และเทคนิคเฉพาะ เพื่อจะได้ผลออกมาอย่างเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน ดังนี้ (Lawthong, 2018) วิธีการประเมิน ดังนี้ 1) วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) อาจเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Item) กล่าวคือมีการสร้างคำถามและมีคำตอบให้เลือกเหมือน ๆ กัน หรือแบบสอบถามชนิดที่เลือกตอบ เป็นต้น ส่วนอีกชนิดหนึ่งเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Item) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีไว้แต่หัวข้อขอบเขตของประเด็นใหญ่ ๆ ให้ผู้ตอบสามารถตอบได้มาก ๆ และคำตอบ

เป็นไปตามกรอบของความคิดและแนวทางที่ควรจะเป็นไป 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามซึ่งอาจเป็นแบบสอบถามปลายเปิดหรือแบบปลายปิดก็ได้ หรือใช้ร่วมกันทั้งสองแบบ 3) แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือวัดชนิดที่ให้ตรวจสอบว่าเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือ มี ไม่มี สิ่งที่กำหนดในรายการ อาจอยู่ในรูปของการทำเครื่องหมายตอบ หรือเลือกว่าใช่ ไม่ใช่ และ 4) มาตรฐานวัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการใช้วัดอารมณ์และความรู้สึกว่ามีมากน้อยเพียงใด

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสภาวะและการประเมินสภาวะ พบว่า วิธีการประเมินที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนระดับปฐมวัย ได้แก่ 1) วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้สัมภาษณ์ผู้เรียนด้วยคำถามปลายเปิด และ 2) แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้สังเกตและประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนตลอดการทำกิจกรรม

2. หลักการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของ Eglinton (2003)

หลักการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กอายุ 3 ถึง 5 ปี เป็นการประสบการณ์ศิลปะแบบองค์รวม เด็กต้องได้รับประสบการณ์ครอบคลุมในทุกด้าน เนื่องจาก แต่ละประสบการณ์นำไปสู่ประสบการณ์อื่น ๆ จุดประสงค์ของการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็ก คือ การกระตุ้นและให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ และการฝึกฝนทักษะด้านการคิดและจินตนาการ ประกอบด้วย 3 ประสบการณ์ ได้แก่ 1) ประสบการณ์สุนทรีย์ (Aesthetic Experiences) เป็นประสบการณ์ที่ให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย ฝึกทักษะด้านการสังเกตอย่างละเอียด โดยมีการชี้และเชื่อมโยงให้เด็กเห็นถึงองค์ประกอบทางศิลปะและการถ่ายทอดความรู้สึกของตนเอง 2) ประสบการณ์การสร้างงานศิลปะ (Art making Experiences) เป็นประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้หรือค้นพบ มีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากประสบการณ์นั้น ๆ เชื่อมโยงสู่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ และ 3) การเข้าสู่โลกศิลปะ (Encounters with Art) เป็นประสบการณ์ที่สร้างเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจและชื่นชมในงานศิลปะโดยใช้ประสาทสัมผัสในด้านต่าง ๆ และเชื่อมโยงให้เด็กเห็นถึงความเกี่ยวข้องของศิลปะกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน

3. หลักการปั้นดิน

ปั้นดิน มาจากภาษาสันสกฤต มีหมายความว่า "ซึ่งล้อมรอบจุดศูนย์กลาง" (รัชนีกร ชะตางาม, 2560) ปั้นดินสามารถแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับวิธีการสอนและการบำบัดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็ก (Mengqin, Xing, Yan and Jianhua, 2024) ปั้นดินเป็นเครื่องมือในศิลปะบำบัด โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) ปั้นดินที่ไม่มีโครงสร้าง เป็นการวาดภาพร่างอิสระในวงกลม และ 2) ปั้นดินที่มีโครงสร้างหรือการระบายสีวาดลายที่กำหนดในวงกลม (Kim, Kang and Kim, 2008)

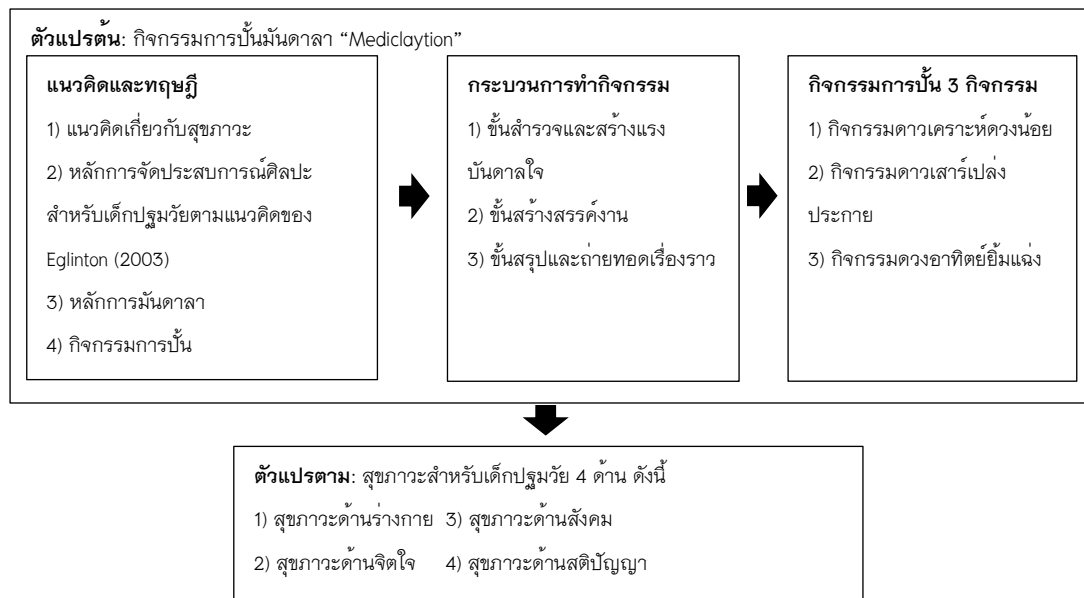
4. กิจกรรมการปั้น

การปั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางสมองและกล้ามเนื้อ การปั้นดินจะให้ประโยชน์กับเด็ก 2 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ เช่น กล้ามเนื้อมัดเล็ก และ 2) ด้านอารมณ์ ในการช่วยฝึกสมาธิ ทำให้เด็กสามารถนั่งและจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำได้นานขึ้น อีกทั้งในขณะที่เด็กได้ฝึก

ขยำ จับ กดและปั้น เด็กก็จะใช้จินตนาการตามความคิดของตนเองถ่ายทอดออกมาเป็นผลงาน นอกจากนี้ยังจะช่วยในเรื่องของมิติสัมพันธ์ ทำให้เด็กสามารถมองภาพที่เป็น 3 มิติได้ดีขึ้น (Pukdee et al., 2024)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการปั้นนั้ดาลาชุด “Mediclaytion” เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการปั้นนั้ดาลาชุด “Mediclaytion” เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งการดำเนินวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนากิจกรรม ประกอบด้วย การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็น ดังนี้ 1) หลักการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย 2) หลักการนั้ดาลา 3) กิจกรรมการปั้น 4) สุขภาวะสำหรับเด็กปฐมวัย และ 5) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และ 3) ครูผู้สอนวิชาศิลปะ

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนากิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclaytion” โดยนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นกิจกรรมและนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และ 3) ครูผู้สอนวิชาศิลปะ จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียง (Try out) เพื่อนำมาปรับปรุงให้กิจกรรมมีความเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้จริง

การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้กิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclaytion” เพื่อศึกษาผลการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 5-7 ปี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 อายุประมาณ 5-6 ปี จำนวน 5 คน จากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ในภาคการศึกษาปลายปีการศึกษา 2566 ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมจำนวน 3 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 3 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการปั้นจำนวน 3 กิจกรรม โดยมีการจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 3 สัปดาห์ 2) แบบประเมินสุขภาวะขณะทำกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) สุขภาวะด้านร่างกาย 2) สุขภาวะด้านจิตใจ 3) สุขภาวะด้านสังคม และ 4) สุขภาวะด้านสติปัญญา ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อแสดงตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงถึงการมีสุขภาวะที่ดีทั้ง 4 ด้าน และ 3) แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจสำหรับนักเรียน โดยใช้วิธีถามตอบรายบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำกิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclaytion” ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับอนุบาล 3 จำนวน 5 คน จากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมในทุกกิจกรรมและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหลังการทำกิจกรรมครั้งที่ 3 ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการวิเคราะห์ตามลักษณะเครื่องมือ ดังนี้ 1) แบบประเมินสุขภาวะขณะทำกิจกรรม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check List) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ 2) แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจสำหรับนักเรียน โดยการสอบถามผู้เรียนเป็นรายบุคคลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1) ผลการพัฒนากิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclaytion” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการปั้นโดยยึดตามหลักการจัดประสบการณ์ ภายใต้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) **ขั้นสำรวจและสร้างแรงบันดาลใจ (Explore and Inspire)** เป็นขั้นตอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองให้เข้ากับมันดาลาผ่านการสำรวจ การสังเกตและการเปรียบเทียบสิ่งรอบตัวและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่พบได้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงมันดาลาให้เข้ากับองค์ประกอบทางศิลปะ ซึ่งจะนำไปสู่เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานการปั้นของตนเองในขั้นตอนถัดไป

2) **ขั้นสร้างสรรค์งาน (Create)** เป็นขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานการปั้นที่ผสมผสานหลักการมันดาลา ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม โดยเรียงลำดับจากการปั้นที่ใช้รูปทรงง่าย ๆ ไปจนถึงการปั้นที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

3) **ขั้นสรุปและถ่ายทอดเรื่องราว (Summarize)** เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ทบทวนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและจินตนาการในการสรุปเพื่อนำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานของตนเอง

จากนั้นผู้วิจัยได้พัฒนาต่อยอดเป็นแผนการการจัดกิจกรรมการปั้นมันดาลา “Mediclaytion” จำนวน 3 กิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดกิจกรรมการปั้น

กิจกรรมการปั้น	รายละเอียดกิจกรรม
1. ดาวเคราะห์ดวงน้อย 	เรียนรู้เรื่องการปั้นแบบนูนต่ำในลักษณะ 2 มิติ และมีวงกลมเป็นพื้นฐาน โดยเริ่มจากการปั้นเป็นเส้นขดวงกลมซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของมันดาลา จากนั้นจึงตกแต่งด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ กระดุม ลูกปัด เมล็ดธัญพืช ตามหลักการของมันดาลา จากนั้นจึงตกแต่งดวงดาวด้วยการระบายสีตามจินตนาการ
2. ดาวเสาร์เปล่งประกาย 	เรียนรู้เรื่องการปั้นแบบนูนต่ำในลักษณะ 2 มิติ โดยการปั้นดินน้ำมันเป็นเส้น และรูปทรงพื้นฐาน ได้แก่ รูปทรงกลมขนาดต่าง ๆ และเอามาประกอบกันเป็นดวงดาวตามต้องการ จากนั้นจึงตกแต่งด้วยวัสดุอุปกรณ์

กิจกรรมการปั้น	รายละเอียดกิจกรรม
3. ดวงอาทิตย์ยิ้มแฉ่ง 	ต่าง ๆ กระดุม ลูกปัด เมล็ดธัญพืช ตามหลักการของมนดาลา จากนั้นจึงตกแต่งดวงดาวด้วยการระบายสีตามจินตนาการ เรียนรู้เรื่องการปั้นแบบนูนต่ำในลักษณะ 2 มิติ โดยการปั้นดินน้ำมันเป็นเส้น และรูปทรงพื้นฐาน ได้แก่ รูปทรงกลม รูปทรงสามเหลี่ยม และเอามาประกอบกันเป็นดวงอาทิตย์ตามต้องการ จากนั้นจึงตกแต่งด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ กระดุม ลูกปัด เมล็ดธัญพืชและเปลือกหอยตามหลักการของมนดาลา จากนั้นจึงตกแต่งดวงดาวด้วยการระบายสีตามจินตนาการ จากนั้นจึงนำดวงดาวทั้ง 3 ดวงมาจัดองค์ประกอบลงบนกระดาษและตกแต่งพื้นหลังเป็นภาพโลกและอวกาศได้ตามจินตนาการ

ผลจากการพัฒนากิจกรรมการปั้นมนดาลาชุด “Mediclaytion” ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และ 3) ครูผู้สอนวิชาศิลปะ ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า ในแต่ละกิจกรรมมีผลการประเมินคุณภาพ 0.66 ขึ้นไป ซึ่งผ่านเกณฑ์คุณภาพและมีความเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้กิจกรรมมีความเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้จริง

2) ผลการทดลองใช้กิจกรรมการปั้นมนดาลาชุด “Mediclaytion” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยนำกิจกรรมการปั้นมนดาลาชุด “Mediclaytion” ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 5 คน โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลการประเมินสุขภาวะรายบุคคล และผลการสัมภาษณ์ความพึงพอใจสำหรับนักเรียน

2.1 ผลการประเมินสุขภาวะรายบุคคล

ข้อมูลจากการบันทึกความถี่ที่สามารถแบ่งพฤติกรรมสุขภาวะออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินและสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนตลอดระยะเวลาการทำกิจกรรม ผู้เรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงถึงการมีสุขภาวะที่ดีในขณะร่วมกิจกรรม เช่น นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวร่างกายในระหว่างการทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว มีสมาธิในการทำกิจกรรมในระยะเวลาที่เหมาะสมตามช่วงวัย สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถสร้างผลงานศิลปะตามความคิดจินตนาการของตนเองได้ ฯลฯ เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาวะทั้ง 4 กิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่ผู้เรียนมีผลประเมินสุขภาวะมากที่สุด คือ กิจกรรมที่ 3

ดวงอาทิตย์ยิ้มแฉ่ง (Make a smiley sun) (ร้อยละ 92.30) รองลงมา คือ กิจกรรมที่ 2 ดาวเสาร์เปล่งประกาย (Make a shiny saturn) (ร้อยละ 86.15) และกิจกรรมที่ 1 ดาวเคราะห์ดวงน้อย (Make a little planet) (ร้อยละ 67.69) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากการทำกิจกรรมการปั้นทั้ง 3 กิจกรรม พบว่า ผู้เรียนมีผลประเมินสุขภาวะมากที่สุด คือ สุขภาวะด้านจิตใจ (ร้อยละ 93.33) สุขภาวะด้านร่างกาย (ร้อยละ 82.22) สุขภาวะสติปัญญา (ร้อยละ 76.65) และสุขภาวะด้านสังคม (ร้อยละ 77.80) ตามลำดับ สรุปได้ว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกิดพฤติกรรมบ่งชี้แสดงถึงการมีสุขภาวะที่ดีในด้านต่าง ๆ โดยมีตัวอย่างพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงให้เห็น เช่น ผู้เรียนสามารถปั้นดินเป็นรูปทรงพื้นฐาน เช่น วงกลม สามเหลี่ยม หรือเส้นขด รวมทั้งสามารถใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปั้นได้อย่างคล่องแคล่ว มีการแบ่งปัน อุปกรณ์และช่วยเหลือกันในระหว่างการทำกิจกรรม มีสมาธิจดจ่อในการทำกิจกรรมในทุกขั้นตอน ทั้งขั้นตอนการปั้น การตกแต่งผลงานด้วยวัสดุอุปกรณ์และการระบายสีตามระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงผู้เรียนสามารถอธิบายและถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานของตนเองได้ เป็นต้น

จากผลการจัดกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่ 1 ดาวเคราะห์ดวงน้อย (Make a little planet) ผู้เรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงถึงการมีสุขภาวะที่ดีในขณะร่วมกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน น้อยที่สุด (ร้อยละ 67.69) อาจเป็นเพราะผู้เรียนไม่คุ้นเคยกับกระบวนการและหลักการมันดาลา อีกทั้งยังไม่คุ้นเคยกับการใช้วัสดุและอุปกรณ์ศิลปะในลักษณะต่าง ๆ จึงอาจเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถปั้นดินน้ำมันเป็นรูปทรงต่าง ๆ ได้ตามต้องการ แต่ในครั้งถัดไปผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ คุ้นเคยกับกระบวนการและหลักการมันดาลามากขึ้น รวมถึงสามารถใช้วัสดุและอุปกรณ์ศิลปะได้อย่างคล่องแคล่วมากขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมครั้งที่ 2 เป็นต้นไปค่อนข้างราบรื่นไม่พบปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

2.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้เรียน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนหลังการทำกิจกรรม พบว่า ผู้เรียนแสดงทัศนคติในเชิงบวกต่อการทำกิจกรรม ผู้เรียนมีความพึงพอใจและชื่นชอบกิจกรรมการปั้นที่มีการผสมผสานมันดาลามากกว่ากิจกรรมการปั้นในรูปแบบปกติ เนื่องจากรู้สึกสนุกและมีความสุขเมื่อได้ทำกิจกรรม ได้ปั้นในแบบที่ต่างไปจากเดิม อีกทั้งยังมีวัสดุและอุปกรณ์ในการตกแต่งให้เลือกลายแบบ เช่น กระดุม ลูกปัด เมล็ดธัญพืช และเปลือกหอยชนิดต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนมีความชื่นชอบกิจกรรมดวงอาทิตย์ยิ้มแฉ่ง (Make a smiley sun) มากที่สุด โดยมีตัวอย่างคำพูด เช่น “หนูชอบอันที่ปั้นเป็นดวงอาทิตย์มากที่สุด สีสวย มีหลายสี มีลูกปัดให้ตกแต่งด้วย” “ชอบพระอาทิตย์ที่สุด ปั้นยากกว่าดาวอันอื่นนิดหน่อย แต่ว่าหนูระบายสีแล้วก็ตกแต่งพระอาทิตย์สวยที่สุด” นอกจากนี้ผู้เรียนยังแสดงถึงการมีทัศนคติที่ดี มีความสุขและชื่นชอบในการทำกิจกรรมการปั้นมันดาลา เช่น

“ชอบปั้นดินญี่ปุ่นแบบนี้ มันนิ่ม ปกติเคยปั้นแต่ดินน้ำมัน แล้วก็มีลูกปัด

แล้วก็ถั่วหลาย ๆ แบบให้ตกแต่งด้วย”

“สนุก ไม่เคยทำศิลปะแบบนี้ ได้ใช้ลูกปัด เปลือกหอยตกแต่งเป็นลาย”

“ชอบ สนุก อยากปั้นอีกมีดาวอีกหลายดวงเลยที่ยังไม่ได้ปั้น”

ภาพที่ 2 ภาพบรรยากาศการจัดกิจกรรมการปั้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclaytion” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการปั้นมันดาลา “Mediclaytion” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย ชุดกิจกรรมการปั้นมันดาลาฯ นับเป็นกิจกรรมศิลปะในรูปแบบหนึ่งที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมให้แก่เด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 3 กิจกรรมที่เรียงลำดับจากง่ายไปจนถึงการปั้นที่ยากและมีความซับซ้อนมากขึ้น คือ 1) ดาวเคราะห์ดวงน้อย (Make a little planet) 2) ดาวเสาร์เปล่งประกาย (Make a shiny saturn) และ 3) ดวงอาทิตย์ยิ้มแฉ่ง (Make a smiley sun) โดยมีขั้นตอนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสำรวจและสร้างแรงบันดาลใจ (Explore and Inspire) เป็นขั้นตอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองให้เข้ากับมันดาลาผ่านการสำรวจ การสังเกตและการเปรียบเทียบสิ่งรอบตัวและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่พบได้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงมันดาลาให้เข้ากับองค์ประกอบทางศิลปะ ซึ่งจะนำไปสู่เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานการปั้นของตนเองในขั้นตอนถัดไป 2) ขั้นสร้างสรรค์งาน (Create) เป็นขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานการปั้นที่ผสมผสานหลักการมันดาลา ประกอบด้วย 3 กิจกรรม โดยเรียงลำดับจากการปั้นที่ง่ายไปจนถึงการปั้นที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และมีการตกแต่งด้วยวัสดุที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกใช้อิสระเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสในการมองและการสัมผัสเป็นหลัก และ 3) ขั้นสรุปและถ่ายทอดเรื่องราว (Summarize) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ทบทวนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและจินตนาการในการสรุปเพื่อนำเสนอและถ่ายทอด

เรื่องราวเกี่ยวกับผลงานของตนเอง จะเห็นได้ว่า รูปแบบกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้จากชุดกิจกรรมการปั้นมันดาลาฯ มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดประสบการณ์ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ได้มีการกำหนดให้มีการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาการ พัฒนาการและการทำงานของสมอง ให้เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Ministry of education, 2017) สอดคล้องกับ Lohsomboon & Pholprasert (2020) ที่กล่าวว่า การออกแบบกิจกรรมควรคำนึงถึงพัฒนาการหรือทักษะความสามารถของผู้เรียนซึ่งจะสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะไปสู่ขั้นต่อไป รวมไปถึงทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ เนื่องจากสามารถปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง รวมถึงเกิดสุนทรียภาพ ส่งผลให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จทั้งด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา

2) ผลการทดลองใช้กิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclaytion” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย เมื่อพิจารณาจากผลการประเมินและสังเกตพฤติกรรมสุขภาวะร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เรียน จะเห็นได้ว่า การนำหลักการมันดาลามาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมศิลปะประเภทการปั้น โดยนำมาบูรณาการกับสาระการเรียนรู้ ธรรมชาติรอบตัว หน่วยการเรียนรู้โลกและอวกาศ ทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงถึงการมีสุขภาวะที่ดีทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาวะด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านสังคมตามลำดับ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) สุขภาวะด้านจิตใจ ผู้เรียนแสดงอาการยิ้ม มีความสุขและสนุกกับการทำกิจกรรม รวมถึงแสดงความพอใจและชื่นชมผลงานการปั้นของตนเอง โดยมีตัวอย่างคำพูดที่พบได้ เช่น “สนุก อยากปั้นอีก” “ปั้นเสร็จแล้ว ดีใจ” ซึ่งคำพูดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความสุขพึงพอใจกับการทำกิจกรรม สอดคล้องกับ Thongseeda (2023) กล่าวว่า มันดาลาสามารถสร้างสมดุลให้สุขภาวะและเป็นการพัฒนาตนเองอย่างมีสุนทรียภาพ อีกทั้งส่งเสริมการมองเห็นคุณค่าจากการสร้างสรรค์งานศิลปะ

2) สุขภาวะด้านร่างกาย ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 1 มีผู้เรียนบางส่วนใช้กล้ามเนื้อในการปั้น และใช้อุปกรณ์ยังไม่คล่องแคล่ว แต่ในครั้งถัดไปผู้เรียนสามารถใช้กล้ามเนื้อในการนวด ปั้น คลึงและปั้นดินเป็นรูปทรงต่าง ๆ ได้ตามต้องการ เช่น วงกลม สามเหลี่ยม หรือเส้นขด รวมทั้งสามารถใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปั้นได้อย่างมั่นคงและคล่องแคล่วมากขึ้น สอดคล้องกับ Maneephruet et al. (2024) กล่าวว่า กิจกรรมการปั้นเป็นหนึ่งในประเภทของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ได้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย โดยเน้นในด้านการสัมผัสเป็นหลัก ดังที่ Schirmacher (1988) และ Nantalad (2017) กล่าวสอดคล้องไปในทางเดียวกันว่า การปั้นช่วยส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งการปั้นนั้นจะช่วยพัฒนา

กล้ามเนื้อมัดเล็กของมือและนิ้วมือจากการนวด คลึง และช่วยพัฒนาพัฒนากล้ามมัดใหญ่และแขนจากการหยิบ จับ และเล่น

3) สุขภาพด้านสติปัญญา ผู้เรียนมีสมาธิและจดจ่อกับการปั้น การตกแต่งและการระบายสี สามารถรวมกิจกรรมได้จนเสร็จสิ้น อีกทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหาโดยใช้ไม้nardดินและไม้ปั้นในลักษณะต่าง ๆ มาเป็นตัวช่วยในการปั้นเมื่อผู้เรียนไม่สามารถปั้นดินให้เป็นรูปทรงตามที่ต้องการได้ รวมถึงผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงมันดาลากับสิ่งของต่าง ๆ ให้เข้ากับองค์ประกอบทางศิลปะได้ เช่น รูปร่าง รูปทรง เป็นต้น โดยมีครูผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการสังเกต การเปรียบเทียบ เช่น ผู้เรียนสามารถตอบได้ว่ามันดาลามีลักษณะเป็นวงกลมคล้ายกับนาฬิกา จาน หรือ โดนนัท ซึ่งการเชื่อมโยงดังกล่าวจะนำไปสู่การเกิดแรงบันดาลใจ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถปั้นดวงดาวได้ตามความคิดจินตนาการของตนเองและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถสร้างผลงานที่มีความแปลกใหม่ได้ อีกทั้งยังมีการทดลองใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น การใช้ไม้ปั้นและเปลือกหอยในการพิมพ์และสร้างลวดลายให้มีพื้นผิวในลักษณะต่าง ๆ ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ Eglinton (2003) กล่าวว่า การสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กสามารถทำได้โดยการส่งเสริมให้เด็กสำรวจสี ลวดลายและเปรียบเทียบกับธรรมชาติ และพยายามให้เด็กได้ค้นหาแรงบันดาลใจจากสิ่งของในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Chambers Y. นักคลินิกรักษาบำบัด ได้นำมันดาลาไปใช้จัดกิจกรรมกับเด็กโดยใช้วัสดุหลายประเภท เช่น หิน ไม้พรม เปลือกหอย ฯลฯ ในการสร้างมันดาลาและเปิดโอกาสให้เด็กได้อธิบายเกี่ยวกับมันดาลาเพื่อสะท้อนตัวตนของเด็ก ผลการจัดกิจกรรมพบว่า การสร้างสรณ์มันดาลาช่วยให้เด็กมีสมาธิจดจ่อ ได้พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ได้สำรวจความคิดและอารมณ์ด้วยวิธีที่สร้างสรรค์ (Kiddle Matters, n.d.)

4) สุขภาพด้านสังคม ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงมีการช่วยเหลือและแบ่งปันวัสดุให้กับเพื่อนในระหว่างการทำกิจกรรม ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม นอกจากนี้ยังเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว โดยมีตัวอย่างคำพูดที่พบได้ เช่น “ภูมิใจ หนูจะเอางานกลับไปให้แม่ดู” คำพูดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้มีการแบ่งปันความสำเร็จและความภาคภูมิใจให้กับผู้ปกครอง จึงกล่าวได้ว่า กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เป็นแนวทางในการแสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดในรูปแบบที่หลากหลาย เป็นการพัฒนาความคิด การสังเกต เกิดการพัฒนาของระบบกล้ามเนื้อ ระบบประสาท มีความสัมพันธ์ระหว่างอวัยวะ ร่างกายและสมอง โดยผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การพับ ตัด ฉีก ปะ กิจกรรมการพิมพ์ภาพและการประดิษฐ์ ซึ่งมีส่วนช่วยในการกระตุ้นความสนใจของเด็กให้แสดงออกทางด้านจินตนาการ ความคิด มีความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ ประณีต เรียบร้อย และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (Jiradechakul, 1998)

จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclayton” สามารถเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมและมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้กับการจัดประสบการณ์ศิลปะเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะและพัฒนาการการด้านต่าง ๆ ตลอดจนการฝึกสมาธิของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนระดับปฐมวัย ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมไปประยุกต์ใช้กับการจัดประสบการณ์ศิลปะตามบริบทที่เหมาะสมอันจะนำไปสู่การเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่าง ๆ และสุขภาวะที่ดีของเด็กปฐมวัยต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการพัฒนาและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการปั้นมันดาลาชุด “Mediclayton” เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า การจัดกิจกรรมการปั้นที่ผสมผสานหลักการมันดาลาสามารถเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดการจัดประสบการณ์ศิลปะของ Eglinton ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และกระบวนการทำกิจกรรมดังแผนภาพนี้

ภาพที่ 3 รูปแบบและกระบวนการทำกิจกรรม

รูปแบบกิจกรรมการปั้นมันดาลา ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสำรวจและสร้างแรงบันดาลใจ (Explore and Inspire) เป็นขั้นตอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองให้เข้ากับมันดาลาผ่านการสำรวจ การสังเกตและการเปรียบเทียบสิ่งรอบตัวและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานการปั้นของตนเองในขั้นตอนถัดไป 2) ขั้นสร้างสรรค์งาน (Create) เป็นขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานการปั้นที่ผสมผสานหลักการมันดาลา โดยเรียงลำดับจากการ

บันทึกใช้รูปทรงง่าย ๆ ไปจนถึงการบันทึกที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และ 3) ขั้นสรุปและถ่ายทอดเรื่องราว (Summarize) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ทบทวนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและจินตนาการในการสรุปเพื่อนำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานของตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดขอบข่ายเนื้อหาตามสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ รวมถึงพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนซึ่งส่งผลให้เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมมีผลการประเมินสุขภาวะที่ดีทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาวะด้านร่างกาย สุขภาวะด้านสติปัญญา สุขภาวะด้านสังคม และสุขภาวะด้านจิตใจ

สรุป

การเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการกิจกรรมปั้นมันดาลาชุด “Mediclaytion” เป็นการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยการนำหลักการมันดาลามาเป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างสมาธิและการจดจ่อและผสมผสานเข้ากับกิจกรรมการปั้น ซึ่งถือเป็นกิจกรรมศิลปะในรูปแบบหนึ่งที่มียอดประกอบและกระบวนการที่สามารถเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรูปแบบกิจกรรมการปั้นมันดาลา ดังกล่าวนั้นมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักการจัดประสบการณ์ ภายใต้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสได้เคลื่อนไหว สัมผัส เล่น สังเกต และทดลอง ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างสุขภาวะและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัยให้สามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีสุขภาวะที่ดี และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการใช้ชุดกิจกรรม พบว่า ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถที่แตกต่างกัน ดังนั้นครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนขั้นตอนและระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียนเรียนเพื่อให้กิจกรรมสามารถดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

1.2 เนื่องจากมันดาลามีหลักการและกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อนสำหรับผู้เรียนระดับปฐมวัย ครูผู้สอนจึงควรมีการเชื่อมโยงมันดาลาให้เข้ากับชีวิตประจำวัน โดยครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายสัปดาห์ตามที่ทางโรงเรียนกำหนด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงมันดาลาได้ง่ายขึ้น และควรมีการฝึกฝนและทำซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับกระบวนการทำกิจกรรมมากขึ้น

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการมันดาลาและศิลปะบำบัดเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยตามบริบทและสภาพปัญหา

2.2 อาจมีการผสมผสานหลักการมันดาลากับกิจกรรมศิลปะประเภทอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การใช้ทรายสี การพิมพ์ภาพ การประดิษฐ์ รวมถึงการนำวัสดุธรรมชาติและวัสดุรอบตัวมาประยุกต์ในการทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมได้ตามความสามารถและความสนใจ

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2566 จากโครงการวิจัย เรื่อง ศิลปศึกษาเพื่อสร้างผลกระทบต่อสุขภาวะและความเป็นอยู่ที่ดี

References

- Chatangam, R. (2017). *The Creation Mixed Media Art Space of Happiness: Case Study Art Therapy to Develop Concentration in ADHA's Children* [Master's Thesis, Silpakorn University].
- Eglington A. K. (2003). *Art in the early years*. Routledge Falmer.
- Filatova, O.V. & Petrishcheva, V., (2017). Mandala as a method of art therapy ensuring stabilization of emotional states of preschooler children. (pp.110–113). *Olympiáda techniky Plzen Západočeská univerzita v Plzni*.
- Jiradechakul, D. (1998). *Recreation for children*. Thai Watthana Panich.
- Kamparak, D., Palintorn, N., Wansaen, T. & Yooprasert, S. (2019). The Development of Fine Motor Muscle of Early Childhood Students by Implementng Crative Molding Activities. *Saeng Isan Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Isan Campus*, 19(2), 484–498.
- Khayankij, S. (2016). Using Mandalas to Enhance Self–Awareness of Senior Students in Early Childhood Education Division. *Journal of Education Studies*, 44(4), 176–187.
- Kiddle Matters. (n.d.). *Social emotional learning activities using a mandala*. <https://www.kiddiematters.com/social-emotional-learning-activities-using-a-mandala/>
- Kim, S., Kang, H., & Kim, Y., (2008). A computer system for art therapy assessment of elements in structured mandala. *The Arts in Psychotherapy*, 36(1), 19–28.

- Lawthong, N. (2018). *Creating educational research tools*. (2nd). Chulalongkorn University Press.
- Lohsomboon, N. and Pholprasert, A. (2020). *Art to Motivate Children's Learning*. *Fine Arts Journal: Srinakharinwirot University*, 24(1), 97–107.
- Maneepruek, N., Phrompan, I., Wongchaiwan, P. & Panomsuay J. (2024). Mandala Clay Modeling Activity Package: Art Activity to Promote Mental Well-being for Early Childhood. *ARU Research Journal*, 11(1). 145–156.
- Mengqin, Z., Xing, L., Yan H., & Jianhua, R. (2024). Does mandala art therapy improve psychological well-Being of gynecological cancer patients during the perioperative period? a quasi-experimental study. *Journal of Integrative and Complementary Medicine*, 20(1), 25–36.
- Ministry of Education. (2017). *Early Childhood Curriculum 2560*. Agricultural Cooperative Printing Demonstrations of Thai Ltd.
- Nantalad, P. (2017). *Arts for Young Children*. Udon Thani Rajabhat University.
- Office of the National Economic and Social Development Board Office of the Prime Minister. (2017). *The twelfth National Economic and Social Development (2017–2021)*. <https://backoffice.onec.go.th/uploaded2/Category/202110/nesdbplan12.pdf>
- Pukdee, O., Sophapich, N. & Pacoot, P. (2024) The Development of Writing Skill of Early Childhood by Using Modeling Dough-making Activity. *Journal of UBRU Educational Review*, 2(1), 40–55.
- Schirmacher, R. (1998). *Art and Creative development for young children*. (3rd ed.). Delmar Publishers.
- Thongseeda, A. (2024, April 23). Mandala art activity for develop concentration and focus. Retrieved, from <https://bsru.net/แมนดาลา-กิจกรรมศิลปะเพื่อ/>
- World Health Organization. (2020). *Basic documents*. (49th ed.). World Health Organization.
- Zamelyuk, M. & Mahdysiuk, L. (2021). The mastery of art therapy in working with preschool children. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series Pedagogy and Psychology*, 7(2), 79–85.